

PERSONALITĂȚI SIGHIȘORENE: GENERALUL MICHAEL VON MELAS (1729-1806)

Radu Mircea Iacob

Sighișoara este un oraș faimos nu doar prin monumentele sale, ci și prin pleiada de personalități, care au dus renumele localității pe unde au umblat. O să vă rețin atenția cu o personalitate cu rădăcini sighișorene, căruia soarta i-a hărăzit ca la un moment dat să fie foarte aproape de a schimba cursul istoriei Europei.

Este vorba de generalul din armata austriacă, Michael Friederich Benedikt, conte de Melas, care la 14 iunie 1800, în bătălia de la Marengo cu trupele franceze a oprit pentru câteva ore ascensiunea astrului în devenire, Napoleon Bonaparte.

Se pare că până la Waterloo în 1818, bătălia finală a lui Napoleon, armatele franceze nu s-au mai aflat într-o situație la fel de grea pe câmpul de bătălie, în cei 15 ani de războaie ce au urmat luptei de la Marengo.

Michael Melas s-a născut la 12 mai 1729 în Rodeș, lângă Sighișoara și a murit la 21 mai 1806 în Elbeteinitz (sau Tynec nad Labem) în Boemia. Pe tatăl său, Bartholomeus Melas al II-lea, născut în 1693, îl găsim preot în Fișer în 1719, în Rodeș în 1720, iar în anul 1731 tot preot la Saschiz. După terminarea studiilor la Wittenberg a fost învățător gimnazial la Sighișoara, unde devine prim-preot în anul 1741¹.

Deși în întreg neamul Melas meseria de preot era predominantă, tânărul Michael Melas îndrăgește armele încă din copilărie, când se joacă prima dată cu cele depozitate în cetatea Saschizului.

Urmează cursurile Școlii din Deal din Sighișoara, dar nu-și încheie studiile și împotriva voinței tatălui se înrolează ca voluntar în regimentul cezaro-crăiesc Arhenberg nr. 21, cantonat în regiunea Sighișoara-Biertan. Tatăl care se împotriva îl răscumpără, dar fiul atras puternic de cariera militară se înrolează din nou în 1746 în documentele oficiale apărând ca și cadet în 01.05.1752.

În literatură se găsește următoarea anecdotă din perioada de început a carierei militare: „Preotul Melas se împrietenește cu comandantul regimentului aflat la Sighișoara. Într-o zi comandantul l-a invitat la masă pe Melas tatăl, postându-l pe tânărul cadet Michael în fața clădirii comandamentului ordonându-i să facă de gardă și să dea onorul tuturor invitaților. El a executat ordinul și a dat onorul tuturor, mai puțin tatălui său. Colonelul urmărind scena, vădit nemulțumit, a ordonat să-i fie aplicate 25 de lovituri de baston tânărului cadet în fața tatălui său, care spera ca acesta să se răzgândească în privința îmbrățișării carierei militare. Tânărul Melas a suportat însă cu stoicism loviturile și ridicându-se sprinten, a spus: „*E slab soldatul care nu suportă*

1 Gheorghe Baltag, *Sighișoara. Schäßburg. Segesvár*, ed. Nereamia Napocae, Cluj-Napoca, 2004, pp. 243-246.

25 de lovături de baston.” Impresionat, comandantul l-a convins pe preotul Melas că menirea fiului său este cariera militară².

Datele exacte (până la gradul de colonel), se găsesc în documentele Regimentului de Cuirasieri aflate în posesia grofului Horrach, la 11 mai 1789, Melas fiind la comanda acestuia, în regiunea Dunării.

Îl găsim luptând în primul război cu Franța, pe râul Mosela în 1793 și în 1794.

În luptele din 1795, Melas participă la victoria de la Mainz, ocuparea orașului Mannheim și ocuparea malului stâng al Rinului aproape de Speierbach.

În anul 1796 participă la luptele din Italia, iar în 1799 participă la al doilea război cu Franța.

Este numit general de cavalerie și primește comanda trupelor austriece în cadrul alianței împotriva Franței cu trupele ruse, conduse de generalul Suvorov.

După o victorie împotriva francezilor, ocupă orașul Milano, succes pentru care împăratul îl onorează prin acordarea Crucii de Comandor al Ordinului Maria-Theresia³.

Se spune că, deși calul lui Melas, ținut de căpăstru, era ridicat în două picioare, generalul Suvorov a ignorat acest lucru și l-a îmbrățișat cu multă bucurie pe tânărul comandant în văzul camarazilor de arme din cele două armate, ca o subliniere a meritelor lui Melas în aceste lupte.

De aici Melas s-a îndreptat spre granița cu Franța, înaintând până la Nisa.

Deoarece în 1800 Melas pregătea o incursiune în regiunea franceză Provence, armatele franceze a lui Bonaparte „Prim Consul al Franței” trec Alpii prin trecătoarea Marele Saint Bernard și înaintează în spatele armatei lui Melas, tăindu-i comunicarea cu Austria.

Astfel, la 14 iunie la Marengo se află față în față cu trupele franceze. Aici Melas își dovedește capacitatea de strateg și ieșind din Alessandria, trece râul Bormida pe două poduri și se pregătește să-l atace pe Bonaparte în câmp deschis.

Această acțiune dă peste cap planurile franceze care mizau pe surpriza unui atac în zori din partea lor.

Reușind să treacă peste râul Bormida 100 de tunuri, armata austriacă și-a asigurat superioritatea artileriei, francezii posedând doar 15 tunuri. Beneficiind de această surpriză și de artileria de șapte ori mai numeroasă, austriecii atacă în forță, bătălia devenind în scurt timp foarte sângeroasă⁴.

În *Lexiconul Imperial* și în numeroasele scrieri biografice despre Napoleon, se scrie cu admirație despre eroismul lui Melas, care, deși ușor rănit și după ce doi cai pe

2 Viktor Mökesch, *General der Kavalerie Michael Freiherr von Melas 1729-1806*, Hermannstadt, 1900, p. 20.

3 *Ibidem*, p. 34.

4 Erna Weiss, *Rolul militar al Transilvaniei în războaiele napoleoniene*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 1984, p. 102.

care-i mâna în luptă au murit, i-a condus admirabil pe soldații săi, astfel încât la amiază armata franceză se retrăgea de pe toată linia de luptă. Este prima oară când Bonaparte aruncă în luptă Garda Consulară, care asigură un moment de respiro trupelor franceze, dar nu poate înclina balanța, francezii continuând retragerea⁵.

Norocul lui Bonaparte în acea zi a fost generalul francez Desaix, care apare providențial cu trupele sale în ultimul moment și graba lui Melas de a considera armata franceză înfrântă, oprind urmărirea acesteia. Ba mai mult, el trimite din Alessandria mesaje la Viena, anunțând victoria împotriva armatelor Franței.

Apariția pe flanc a celor 8.000 de oameni a lui Desaix în momentul în care austriecii părăseau câmpul de bătălie considerându-se victorioși, a transformat retragerea franceză într-un contraatac victorios început la ora două și terminat la ora cinci după amiază, cu înfrângerea armatei austriece⁶.

Deși lui Melas i se poate reproșa graba cu care a anunțat victoria și lipsa informației despre întoarcerea lui Desaix, Napoleon îl va aminti în memoriile lui din timpul exilului din Insula Sfânta Elena, pentru modul admirabil în care au luptat austriecii.

Deși în această luptă Bonaparte pierde un bun prieten și un admirabil general, pe Desaix, ucis de un glonț lângă San-Giuliano, trebuie subliniat faptul că o victorie a lui Melas ar fi oprit drumul lui Bonaparte spre tronul de împărat al Franței.

Respectul primului consul francez pentru modul în care a luptat bătrânul general, i-a permis lui Melas să încheie pacea de la Alessandria care îi impunea să se retragă cu întreaga armată imperială în spatele liniei Mincio și să părăsească fortificațiile din Italia Superioară, reușind însă să salveze astfel cea mai mare parte a trupelor austriece.⁷

La 71 de ani pentru Melas, Marengo a însemnat ultima sa bătălie. Ca o slabă consolare pentru înfrângerea suferită, la cinci zile după bătălie, a primit din partea lui Bonaparte o sabie, pradă de război din Egipt și un document redactat în limba franceză. Aceasta subliniază impresia făcută Primului Consul de către bătrânul general. Documentul avea următorul cuprins:

„Milano 1 Mesidor. Anul VIII al Republicii

Domnule general, îmi pare rău că împrejurările nu mi-au permis să vă cunosc personal. Vă rog, Domnule general, de a-mi permite să vă ofer sabia mea, pe care am capturat-o în Egipt în luptele cu barbarii și de a primi ca semn al unei considerații deosebite pe care mi-a inspirat-o curajul armatei Dumneavoastră pe câmpia de la Marengo.

Îi adaug, Domnule general, dorința sinceră de a vedea în curând națiunile noastre reunite și de a termina un război care nu este folositor decât negustorilor englezi ce nu

5 *Ibidem*, p. 103.

6 Viktor Mokesch, *Op. cit.* p. 45.

7 *Ibidem*.

urmăresc altceva decât ca atâția viteji să se ucidă pentru interesele lor.

Doresc mult, Domnule general, să vă pot fi de folos.

Fiți încredințat de întreaga mea considerațiune, Bonaparte”⁸.

După Marengo, Melas este numit comandant al trupelor din Boemia, funcție din care se pensionează în anul 1803.

Deși ar fi dorit să se întoarcă acasă la Sighișoara, vârsta de 74 de ani nu-i mai permite și își petrece ultimii ani alături de soția sa Josepha, la casa acesteia din Tynec nad Labem în Boemia. După 38 de ani de conviețuire cu aceasta, fără să aibă urmași, se stinge din viață la 31 mai 1806⁹.

De subliniat că generalul Melas a fost înnobilit ca și conte odată cu acordarea Crucii de Comandor al Ordinului Maria-Theresia, fiind deja menționat ca „Michael von Melas” în decretul de acordare.

În localitatea Tynec nad Labem se găsește un monument în memoria sa, cripta în care este înmormântat el și soția și un muzeu comemorativ, care între altele, expune o copie a sabiei primite de la Bonaparte¹⁰.

Acestea ar fi pe scurt cele mai importante momente din viața generalului Michael von Melas.

Dacă ar fi învins la Marengo se poate doar specula care ar fi fost urmările acestui fapt; probabil jertfa de sânge a Franței și a restului Europei în următorii 15 ani de războaie cu împăratul Napoleon nu ar fi existat, dar în același timp, înflorirea Franței, Concordatul și Codul Civil, n-ar fi existat nici ele.

Acestea îl impun pe generalul Melas ca pe un personaj ce a jucat un rol deosebit în evoluția de după anul 1800 a întregii Europe și trebuie să ne mândrim că Sighișoara a fost locul unde a început strălucita sa carieră ca militar.

SCHÄSSBURGER PERSÖNLICHKEITEN: GENERAL MICHAEL VON MELAS (1729-1806)

(Zusammenfassung)

In dem Artikel über General Michael von Melas (1729-1806), dessen militärische Laufbahn in Schäßburg ihren Anfang hatte, beschreibt der Verfasser kurz das Leben und die Karriere dessen, welcher sich sowohl der Hochachtung seines Kaisers erfreute, der ihn auch in den Adelsstand erhob und ihm das „Kommandeurskreuz des Maria-Theresia Ordens“ verlieh, als auch der seines Gegners in der Schlacht von Marengo, Napoleon Bonaparte - damals „Erster Konsul von Frankreich“. Die Schlacht von Marengo bestimmte die Rolle von Melas in der Geschichte, da sich der Ablauf der Geschichte im Falle seines Sieges geändert hätte. Jedenfalls befand sich Napoleon bis zu dem Ende in Waterloo, niemals in so einer schwierigen militärischen Lage wie diejenige in welche ihn General Melas versetzte.

8 Fotocopia scrisorii se găsește la Muzeul de Istorie Sighișoara. Originalul se păstrează în Viena la *Österreichische Krigsarchiv*, Fondul *Curiosa* și a fost fotocopiat de un sighișorean cu ocazia organizării Muzeului *Sighișoara Veche* în anul 1899.

9 Gheorghe Baltag, *Op. cit.* p. 247.

10 TÝNEC nad Labem 1110- 2004, Město Týnec nad Labem červen, 2004, p. 14-15.